

Izhaja vsak petek dopoldne. Izdaja konsorcijski
Malega lista. Naslov: Mali list, Trieste, ca-
sella centro 87. — Urad: via Imbriani 9-III.

Odgovorni urednik: dr. L. BERČE.

POSAMEZNA ŠTEY. 30 STOTINK.

NAROČNINA za celo leto 10 L., pol leta 5 L.,
četrt leta 3 L. - IZVEN ITALIJE celo leto 24 L.,
pol leta 12 L., četrt leta 6 L.

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK.

CENA OGLASOV IN OBJAV

Za 1 cm, višine v 1 stolpcu 4 L.
kratni objavi 20%, popusta, pri 10 letih
kratni objavi (pol leti) (celo leto)
vsaka beseda v na-
40 stotink beseda; s
sa. beseda. Pri stalnem
primeren popust.

Trieste
LICEJSKO KNJIZICA

Mali koledar.

Petek, 19. avgusta: Ludvik; Julij. —
Sobota, 20.: Bernard; Samuel. — *Nedelja*,
21.: Ivana. — Ponedeljek, 22.: Timotej;
Hipolit. — Torek, 23.: Filip Benicij;
Viktor. — Sreda, 24.: apostol Jernej. —
Četrtek, 25.: Ludvik (kralj). — Petek
26.: Zefirin. — Sobota, 27.: Gerhard.

MALE NOVICE.

Tomanova stoletnica.

V Kamni gorici na Gorenjskem se je
rodil 10. avgusta 1827. poznejši rodo-
ljubni pesnik in politik dr. Lovro To-
man. Letos je minilo 100 let od njego-
vega rojstva. Toman je preživel viharno
revolucionarno dobo 1848/49., dramil 6
pesmijo Slovence k narodni zavesti in
postal državni poslanec. Izposloval je pri
dunajski vladi «Gorenjsko železnico»;
rodoljube je spodbudil k ustanovitvi
«Slovenske matice», kateri je volil 10
tisoč goldinarjev. Potegoval se je za
vpeljavo slovenščine v šolo, kar se je
tudi doseglo; predlagal je že l. 1861., naj
se v deželni zboru slovensko razprav-
lja. Toman je bil poročen s pesnico Josi-
pino Turnograjsko, ki mu je pa že čez
eno leto umrla. Tudi sam je umrl še mlad
l. 1870. dne 15. avgusta. V narodu slovi
njegova pesem: «Noč na nebu zvezdice
prižiga...» Pokopan je v Kamni gorici.

Naši fantje.

Pozdrave pošiljajo iz daljave: Ivan
Širca, Podkraj; Tornič Karel, Hruševje;
Čehovin Karel, Potoče; Frfila Ivan, Se-
nožeče; Sedmak Stefan, Drskovče; Šu-
šteršič Filip, Zagorje; Lango Karel, Kal
nad Kanalom; Vičič Jožef, Zarečica;
Rot Florijan, Žagar Ivan, Žaga; Avsec
Fran, Kal pri St. Petru; Uršič Anton,
Mlinsko; Jež Ivan, Grgar; Ujčič Jožef,
Veliko Brdo; Lukežič Stanislav, Renče;
Ravnik Ivan, Cerovo; Klun Jožef, Mala
brda; Nadoh Fran, Palčje; Jurovič Ivan,
Šmilhel pri Postojni; Kristančič Anton,
Medana; Može Anton, Senožeče; Roje
Jožef, Dobropolje. — Bog živi!

Vojaško službovanje.

Pred vojno so bili mladeniči klicani
k naboru tisto leto, v katerem so spol-
nili 20. leto, v službo pa so stopili na-
slednje leto, to je pri 21 letih. Med vojno
so jeli klicati bolj mlade in to je obve-
ljalo tudi v povojnih letih. Sedaj so
sklenili v Rimu, da se povrnejo k stari
navadi. Tekom treh let bodo tako
zadržali vpoklic, da bomo po treh letih
pri starem razmerju. Letnik 1909. bo
klican k naboru ne v poletju 1928., am-
pak šele koncem istega leta, ali ob
začetku l. 1929. Letnik 1910. pa bo imel
po vsi priliki nabor poleti l. 1930.

Dolg je treba plačati.

Med angleškim finančnim ministrom
in jugoslovanskim poslanikom v Londonu
je bila 8. t. m. zaključena pogodba o
odplačilu jugoslovanskih vojnih dolgov.
Po tej pogodbi bo Jugoslavija vojni dolg,
ki znaša 25 in pol milijona funtov šter-
lingov, odplačala v 62 letnih obrokih.
Letno odplačilo bo znašalo za l. 1927.
150.000 funtov, za l. 1928. 200.000, za l.
1929. 250.000, za l. 1930. do 1935. (vklju-
čno) letnih 300.000, v času od l. 1936.
do 1938. (vključno) 350.000, v letih
1940-1841 400.000, ter v l. 1942.-88. letno
600.000 funtov šterlingov.

Dalje je bila sklenjena tudi pogodba
glede odplačila konsolidacijskega dolga
v znesku 268.843 funtov. Odplačilo te
vsote z obrestmi je porazdeljeno na 15
let. V l. 1927.-31. se bo odplačevalo
150.000 funtov in v l. 1932.-41. pa
24.000 funtov letno.

Kdo sta Sacco in Vanzetti.

Ves svet razpravlja o dveh obsojencih,
ki že 7 let živita v smrtnem strahu tam
v daljni Ameriki. Kdo sta to? Zakaj sta
bila sojena? Zakaj se ves svet razburja?

Roparski umor.

Dne 15. aprila 1920 se je v Sout Brain-
tee, Massachusetts, izvršil roparski umor.
Blagajnik čevljarske tovarne Parmenter
in njegov spremljevalec Berardelli, sta
bila na poti v tovarno, kjer sta hotela
delavcem izplačati mezde, napadena,
umorjena in oropana. Morilci so dobili
pri njima 15.000 dolarjev.

Dva anarhista prijeta in obsojena na smrt.

Kot krivca so prijete oblasti dva tovar-
niška delavca in ju postavile pred po-
ročno sodišče v Bostonu. Sodišče je obto-
ženo, ki sta veljala kot anarhista, ki sta
se pa pred sodiščem označevala kot
«liberalarca», to je kot pristaša Tolstoja
in Proudhoma, spoznalo za kriva in ju
obsodilo na smrt. Državni guverner
Fuller je pomiloščenje odklonil in raz-
sodbo potrdil. Bilo je to že sredi poletja
leta 1921., vendar se rozsodba še vedno
ni izvršila. Stvari se je bila namreč iz-
nasega početka polastila javnost, posebno
tista, ki smatra oba obsojenca za svoja
pripadnika. Ta javnost trdi, da je po-
ročno sodišče v Bostonu sodilo pod vpli-
vom političnih predsodkov in obsodilo
dva anarhista kot taka, ne da bi se bilo
zadostno pečalo z dokazi o njuni krivdi
ali nekrivdi. Ta javnost z vso gotovostjo
trdi, da ti dokazi nikakor ne drže, da so
tudi priče izpovedale pod vplivom in
pritiskom, da bi se izvršil justični umor,
ako bi se rozsodba izvršila. Bostonska
sodna oblast je ostala trdovratno pri
svoji rozsodbi. Uvedlo se ni nikako novo
postopanje v stvari, izostalo je po-
miloščenje tudi nadalje; toda tudi raz-
sodba se ni izvršila in tako sta obtožena
celih sedem let visela med življenjem in
smrtjo.

Bila sta to Sacco in Vanzetti.

Zavod šolskih sester v Trnovem.

V mesecu septembru se prične zopet
reden pouk v zavodu šolskih sester v
Trnovem. Osemrazredna šola s svojimi
tečajji (trgovskim, gospodinjskim) je na
dobrem glasu. 30 letni obstoj zavoda
priča tudi o izbornem pouku in izvrstni
vzgoji.

Zavod ima na razpolago velik vrt. V
šolskih prostorih električna luč.

Privatno se poučuje tudi francoščina,
nemščina in v glazbi klavir in gosli.

Staršem priporočamo zavod najtopleje.
Naslov za pošto: Zavod šolskih sester,
Torrenova di Bisterza, prov. Fiume.

Kraške občine.

Vlada je združila tri kraške občine,
Dutovlje, Koprivo in Skopo, v eno samo
občino, ki bo imela središče v Du-
tovljah.

Aleksander potuje.

Jugoslovanski kralj Aleksander je 8.
avgusta odšel z Bleda v Monakovo na
Nemško, češ da ga nekaj želoдец boli in
da bo poprašal zdravnike, katere rože bi
pomagale. Zgodilo se je po vojni prvi-
krat, da je šel na Nemško in domneva se,
da se je šel pogovoriti s političnimi
doktorji o važnih državnih rečeh. Eni
mislijo, da se bo sklenila zveza in prija-
teljstvo med Nemčijo in Jugoslavijo.
Drugi so menili celo, da je v Monakovem
bolgarski kralj Boris počakal soseda
Aleksandra, da se kaj pomenita o
vremenu.

Nova agitacija po svetu. Demonstracije in bombe.

Ko se je nedavno končno razglasilo, da
se smrtna obsodba nad Saccujem in
Vanzettijem izvrši ter se je za to določila
noč med 9. in 10. avgustom, so ožji in
širši somišljeniki obeh obsojencev, to je
predvsem anarhisti in komunisti, pa tudi
vsi ostali pristaši svobodne misli tako iz
socialističnega kakor iz kapitalističnega
tabora — vprizorili veliko akcijo, da se
izvršitev rozsodbe prepreči. Svetovni
svobodomiselni tisk se je vrgel v boj za
Saccoja in Vanzettija, poseben obrambni
odbor je storil vse mogoče korake, da
izposluje bodisi obnovo postopanja bo-
disi pomiloščenje, zainteresirali so se za
slučaj pravniški učenjaki celega sveta. Ko
pa vse to ni izdalo, so šle komunistične
množice po velikih mestih na ulico, po-
kale so bombe, padale so težke človeške
žrtve — žrtve, ki z bostonsko rozsodbo niso
imele najmanjšega stika, torej popolno-
ma nedolžne žrtve. Če kaj, potem je mor-
al prav ta nastop zapeljanih in nahuj-
skanih množic zapečatiti usodo Saccu in
Vanzettija.

Kaj dejo sodniki.

Ali se je ameriško sodstvo v tem slu-
čaju zmotilo ali se ni? Vsi, ki so imeli
od uradne strani opraviti s pravdo,
izjavljajo, da se je vse pravdno postop-
panje vršilo vestno in natančno in da je
smatrali krivdo kot dokazano.

Kaj ni prav.

Na noben način se ne da opravičiti, da
se je obsojencema povišala in poostrila
kazen s sedemletno ječo in strašnimi
duševnimi mukami. Če se ameriške obla-
sti sedem let niso mogle odločiti za
izvršitev rozsodbe, so morali biti za to
vendar močni razlogi in oblast po tolikem
odlašanju dejansko ni več imela moralne
pravice, da smrtno obsodbo izvrši. Ve-
liko vprašanje je, ako bo korist, ki jo
upa imeti ameriška državna oblast zase
in za obstoječi družabni red od svoje
strogosti v tem slučaju večja, nego bi bila
škoda, škoda, ako bi bila obveljala milost.

Coolidge se je naveličal.

V Ameriki narašča zanimanje za pri-
hodnje volitve predsednika. Sedanji
predsednik Coolidge je dolgo časa govo-
ril, da bo tudi on kandidiral, sedaj pa
je kar nepričakovano izjavil, da se je
predsedniškega bremena naveličal in da
se povrne k svojim zasebnim poslom.
No, saj kandidatov vseno ne bo zmanj-
kalo....

Konfirirani duhovniki.

V Vidmu je tozadevna deželna komi-
sija obsodila na konfinacijo pet furlan-
skih duhovnikov. Dobili so: Protasio
Gori, kanonik v Vidmu, 4 leta; Camillo
di Gasparo, župnik v Tarčentu, 3 leta;
Ivan Concina, župnik v Prati, 2 leti;
Ivan Colin, župnik v Spilimbergu 2 leti;
Jakob Selisizzo iz Humina 1 leto.

Hude obletnice.

Nekemu dobro znanemu meščanu me-
sta Newyorka, kateri je bil na vojski
težko ranjen, so se vsako leto na obletni-
co te bitke bolečine ponovile in dva dni
je tako rekoč norel ter divjal. V tem
času, ki pa ni trajal več kot 48 ur, je bil
vsakomur nevaren, ki je prišel z njim v
dotiko. Tri zaporedna leta je v takem
stanju napadel, kogar je dobil, ter ga
poškodoval, enega celo težko. Domači so
si to zapomnili ter ga vsa naslednja leta
ob istem času zaprli, tako da ni bil bliž-
njemu nevaren.

MIHEC: Za sušo v zemlji smo dež dobili,
JAKEC: Po žepih bomo jo še nosili.

OPOMBE.

Dvojna mera. Ko so ameriški sodniki
Saka in Vancetija na smrt obsodili, se
je v prvi vrsti svobodomiselni tisk
vzdignil in začel gnati nevoljo in ogor-
čenje, češ da se je zgodila očitna krivica;
obsojena da sta ne zato, ker sta izvršila
roparski umor, ampak zato, ker sta po
svojem prepričanju anarhista. Krivda
umora da ni dokazana. Onadva da sta
torej mučenika za svoje anarhistično
prepričanje. Sodbo ameriških sodnikov
nazivajo komunisti «slojsko pravico»
(Klassenjustiz): kapitalizem je obsodil
svoja nasprotnika v smrt, sodniki hočejo
napraviti «justični umor» dveh ne-
dolžnih.... Tako govore komunisti po
svetu. Mi smo o ti zadevi na drugem
mestu povedali svoje mnenje s krščan-
skega stališča. Tukaj si pa ne moremo
kaj, da ne bi izrekli začudenja, zakaj se
svobodomiselnost in revolucionarno časo-
pisje ne spomni krivic, ki jih dela že
toliko časa mehikanski diktator Kales.
Več kakor dva sta v Mehiki umrla gro-
zovite smrti, pa ne pod sumom ropar-
skega umora, nego kar naravnost zaradi
prepričanja. Seveda je prepričanje mehi-
kanskih mučencev vse kaj drugega kakor
anarhizem... Morda je to krivo, da svo-
bodomiselni tisk ne najde besede obsod-
be za Kalesa. Evropsko ogorčenje je torej
tudi slojsko (Klassenerbitterung).

ZANIMIVOSTI.

Dr. Pupin proti ateistom.

Dr. Pupin je svetovno znan jugoslo-
vanski rojak. Živi v Ameriki. Med vojno
in po vojni se je pogosto omenjalo nje-
govo ime. Po rodu je Srb. Kot znanstven-
nik uživa svetovni sloves. V Ameriki je
prvi učenjak v elektromehaniki. Točasno
predava o tem na Columbia - vseučilišču
v New Yorku. On je iznajditelj tako zva-
nega Pupinovega olja. To iznajdbo je leta
1902. prodal slavnemu Marconiju, ki mu
je omogočil pošiljanje artikularnih po-
ročil na veliko razdaljo. Na povabilo chi-
caškega vseučilišča je imel 14. julija t. l.
predavanje o «Kreativni koordinaciji». Med
drugim je dejal: «Znanost nas je
dovedla do tega, da danes ne moremo
biti več ateisti ali agnostiki (t. j. bogota-
jci, neverniki), ampak moramo prizna-
ti Stvarnika».

Zemlja narašča.

Po obsegu se naša zemlja krči, ker se
ohlajuje. Teža pri tem ostaja vedno
enaka. Toda od zvezdnih utrinkov (me-
teorjev) dobi naša zemlja vsako leto 700
kvintalov prirastka na teži. Teža torej
vendar narašča vsled vnanjega «dotoka». Obseg
letnih utrinkov se ceni na 146
m³. Če ta obseg izenači tisto, kar zemlja
izgublja na obsegu vsled ohlajevanja,
račun ne pove. Gotovo je pa to, da
prevzetnost prebivalcev hitreje narašča
kakor bivališče.

Kako je s politiko.

Rumunija.

Zadnje čase beremo v svetovnem časopisju marsikaj o Rumuniji, zato bo dobro, če se tudi mi nekoliko pobavimo z njo.

Prvotna Rumunija leži v rodovitnih ravnih ob izlivih Donave in Dnjestra: Te kraje so že rimski cesarji spravili pod svojo oblast in tam naselili dosluženi vojakov in drugih rimskih naseljencev (marsikoga so v daljne vzhodne dežele poslali v konfinacijo). Po razpadu rimskega carstva so preplavljali deželo narodi, ki so se selili od vzhoda na zapad. Prebivalstvo rumunske dežele je zato mešanega plemena, tudi jezik je zelo mešan, dasi prevladuje v njem latinska prvina. Razdeljeni so bili Rumuni na več kneževin: v ravnih sta bili Moldavija in Valahija, na zapad čez Karpate (Zalesje) pa je bil Erdelj (Sedmograško). Erdeljsko je bilo vedno zvezano z ogrsko krono, Moldavija in Valahija pa sta dolgo časa sužnjevali Turkom. Otresli sta se turškega jarma v preteklem stoletju in se združili v svobodno kraljevino rumunsko. Erdelj pa so Rumuni odtrgali od ogrske krone šele l. 1918. oz. 1919. ob sklepu svetovne vojne. Z Erdeljem se je Rumunija po velikosti podvojila.

Rumunska politika.

Rumunija se vedno prišteva med balkanske države. Nastala je v bojih s Turki in tako vedno gledala v tisto smer. Pri vsaki balkanski politiki je hotela biti zraven. Za rumunske kralje poslala je Evropo nemške Koburžane. Ti so več ali manj mislili po nemško, Nemčija pa je tudi gledala na Balkan. Tako se je Rumunija tudi vmešala v balkansko vojno l. 1912. ter iztrgala Bolgarom Dobrudžo.

Po svetovni vojni se je stvar nekoliko spremenila. Nastalo je nasprotstvo med Rumunijo in zmanjšano Ogrsko (Mažarijo). Ogrski nacionalisti niso nikdar tajili, da bodo pri prvi priliki skušali Erdeljsko nazaj vzeti. Proti nakanam ogrskih nacionalistov se je Rumunija zavarovala z Malo antanto (Malim sporazmom). Mala antanta je zveza med Čehi, Jugoslovani in Rumuni. Ti trije v zvezi drug drugemu jamčijo varno posest v vojni pridobljenih dežel, posebno tistih, ki so bile iztrgane Mažarom. Poleg te zveze ima Rumunija tudi sorodniško vez z Jugoslavijo. Kralj Aleksander namreč je poročen z rumunsko princezino Marijo. Tudi z grško kraljevo hišo, ki je pa zdaj pregnana, je rumunska kraljeva hiša v sorodstvu. Slednjič pa se govori, da naj bi še bolgarski kralj Boris vzel najmlajšo princezino Ileano.

Razen Male antante in balkanskih zvez je pa Rumunija vodila dolgo časa prija-

teljsko politiko do Italije. S pomočjo Italije prišli so Rumuni do evropske garancije za deželo Besarabijo, katero so vzeli Rusom, a je Rusi niso odstopili.

Notranje razmere.

V notranji politiki je Rumunija malo podobna demokratičnim deželam. Imasicer parlament, ki se voli, toda politična zavednost med ljudstvom je zelo majhna in vselej so izvoljeni poslanci vladajoče stranke. Zato politični voditelji ne gledajo toliko, da bi pridobili ljudske množice za svoje ideje, marveč vsa politika se odigrava le med ozkimi krogi bankirjev, generalov, dvorjanov in poklicnih politikov.

Zadnje veliko vznemirjenje vzbudila je v rumunski in tudi svetovni javnosti zadeva princa Karla. Karel je baje precej sposoben in samostojen mož, dolže ga pa, da živi razuzdano. Menda popolnoma zanemarija svojo ženo in živi z drugo. Tako so je zgodilo, da ga je oče Ferdinand razdedinil, mu vzel pravico prestolonasledstva. Pravico so prenesli na Karlovega sina Mihaela, ki je v šestem letu starosti.

To poletje je Ferdinand zbolel na smrt. Jonel Bratianu je našel priliko, da je strmoljavil ministrskega predsednika, generala Avarescu-ja. Za par dni so postavili na vlado bankirja Stirbeja, pa kmalu se je moral umakniti staremu mojstru politike, Bratianu. Pri volitvah je brž Avarescu zgubil skoro vso moč, večino je dobil Bratianu.

Ferdinand je umrl. Prestolonaslednik Mihael je bil oklican za kralja. Ker je še otrok, izvršuje kraljevsko oblast «regentski svet». Ta svet tvorijo en princ kraljeve hiše, patriarh rumunske pravoslavne cerkve in predsednik najvišjega sodišča. Zdi se, da ima zdaj Bratianu na dvoru trdno stališče in da bo dolgo časa veljala njegova beseda.

Zunanja politika.

V Piccolu z dne 16. t. m. je Mario Nordio priobčil zelo pregleden in objektivni članek o rumunski vnanji politiki s posebnim ozirom na Italijo. On pravi, da se v Rumuniji najde veliko simpatije in prijaznosti do Italije, toda prava diplomatska ljubezen Rumunije ni Italija, ampak Francija. Avarescu si je veliko prizadeval, da bi utrdil vezi z Italijo, razne parade, ki jih je priredil v ta namen, pa so bile vendar samo uradne in niso našle globokega odmeva v občinstvu. Sedaj, ko je Avarescu zginil s političnega torišča, je pa še bolj prevladala Franciji prijazna smer. Nordio piše o tem: «Zameniti Pariz z Rimom v mednarodni politiki bi bil morda hotel Avarescu, toda bratianovci in z njimi večina dežele menijo, čeprav cenijo veliko vrednost italijanskega zavezništva,

da bi s tako zamenjavo več izgubili nego pridobili. Pred vsem sta Italija in Mala antanta precej vsaksebi; če gremo v podrobnosti, sta Italija in Jugoslavija — ta slednja nujna zaveznica Rumunov v slučaju mažarskega ustanka — dva preveč nasprotna pojma... Vrh tega Rim, nezadovoljen z izidom vojne, ni brespogojno in strogo nasproten spremembi mirovnih pogojev in ni nikoli skrival svojih simpatij za Budimpešto in Sofijo...» Tako slika Nordio mišljenje rumunske javnosti, oz. Bratianove stranke glede na razmerje do Italije.

Karlove grožnje.

Princ Karel nikakor ni zadovoljen, da so ga tako odstranili od vlade ter ga še iz dežele pregnali. Biva v Parizu in tuhta, kako bi prišel nazaj na Rumunsko. Pravi, da njemu pritiče varovati sina Mihaela.

Vlada se zaveda velike nevarnosti, ki bi nastala, če se Karel vrne. Utegnilo bi priti do krvavega boja. Znano je, da ima Karel mnogo prijateljev v Rumuniji in da je med ljudstvom priljubljen, kakor je bil n. pr. svoje čase cesarjevič Rudolf na Dunaju. V Rumuniji pa obstoja tudi močna «Kmečka stranka», katero vodi mlad in odločen politik Maniu. Obstoja torej vendar možnost, da se stvari preobrnejo in s tega vidika je današnje stanje v Rumuniji precej negotovo.

Farizej in cestinar.

Za nekdanje farizeje bilo je to značilno, da so ljudstvu nakladali breme postave, a sami se ga niso s prstom dotaknili. Smatrali so se za nekaj višjega kakor so drugi ljudje, ločili so izvoljeno ljudstvo v dve kategoriji: 1. «Mi», 2. «fulk». «Mi» pomeni: mi izobraženi, mi inteligentni, mi bogati, mi voditelji in prvaki. «Fulk» pa znači: nizko ljudstvo, nezavedna masa, surovi knetje, umazani delavci, kanonenfuter. Tako je ločeval tudi tisti farizej, ki je v templju žlobudral: «Bog, zahvalim Te, da nisem tak kakor drugi ljudje».

Moderni liberalci so v ti reči močno podobni farizejem. Tudi oni imajo vedno tisti dve kategoriji ali vrsti: 1. «Mi», 2. «fulk». Klasičen primer takega mišljenja je tudi šolska naloga, ki jo je napisal D. B. v Edinosti 4. t. m. Naslov naloge je bil «Duhovnik». Nalogo je ukazal gospod faktofum kot odgovor na trditve Malega lista, da so edinjaši sokrivi pomanjkanja duhovnikov. Vendar se ni spodobilo imenovati Mali list, ampak se je porabila prilika, ko so bile nove maše, da uredništvo Edinosti «stisne desnico» gospodom novomašnikom. Pri tem stiskanju desnice pa je bilo treba dati indirekten odgovor Malemu listu.

Pisec v Edinosti otvarja svojo razpravo s stavkom: «Hočem se vprašati le, kakšno je naziranje pravičnega človeka

o duhovniku». Ta stavek sam je vreden en stari cekin. Iz njega brž izluščimo tisti dve kategoriji: «Mi» in «fulk». Edinost je v kategoriji «Mi», tam kjer so pravični. Zato je prepričana, da je nje-mnenje o duhovnikih pravo in mero-dajno. Prosim vas lepo, ali naj «gmajn ljudje» sodijo o takih rečeh? Nikakor ne! Samo pravični ima besedo.

Se dragocenejši kakor uvodni stavek, je pa razprava sama. Kakšno je torej naziranje «pravičnega» človeka o duhovniku? Rezultat razprave je ta: 1. *Duhovnik ni treba «pravičnim»*: «Duhovnik je za človeka to v duhovnem oziru, kar je zdravnik za človeško telo». Zdravim ni treba zdravnika, pravičnim ni treba duhovnika. Za kategorijo «Mi» je duhovnik nepotreben, brezpomemben. «Mi», to smo mi izobraženi, mi inteligentni, mi bogati, mi voditelji in prvaki... «Mi» smo pravični, nam duhovnika ni treba.

Se en odgovor nam daje razprava v Edinosti: 2. *Duhovnik je za fulk*. Tako opominja zlatoust, da bodi duhovnik «mil tolažnik duševno lačnih, učitelj duševno nevednih, misijonar grešnih in moralno malovrednih... Morda še nikdar ni bil duhovnik tako potreben ljudstvu, kot je danes, kajti še nikdar ni bila doba človeštva tako materialistična kot je danes». Očito je torej, da je duhovnik potreben samo kategoriji 2.: fulku. Kajti zbor pravičnih ni duševno lačen, ni duševno neveden, ni grešen ali moralno manjvreden (kakšna žalitev, le kaj takega pomisliti!)

To je bistvena vsebina tiste naloge v Edinosti z dne 4. t. m. Vse druge trditve so le floskule, ornament, ki se k stvari prilega in osrednjo idejo o dveh kategorijah osvetljuje. Če n. pr. trdi: «Mi se ne postavljamo na nobeno stališče, ki bi bilo sovražno duhovskemu stanu», tedaj treba to umeti v smislu 1. kategorije: mi nismo krivični, ker smo pravični. Če pa reče: «Mi vedno in vedno čutimo potrebo našega duhovnika», tedaj beri in razumi: Mi pravični čutimo, da je duhovnik potreben grešnikom. Itd.

Tako je torej letos teta Edinost novomašnikom «stisnila desnico» in razodela svoje pravične misli. Velika tolažba za novomašnike, da so s tako visokega mesta potrjeni v zbor buržuazijskih policajev...!

Zavod dr. BONCINA-FINETTI
TRST, via Fabio Filzi 23. Tel. Int. 48-23.

Zdravljenje
ŠJATIKE

(Ishias, vnetje bedrnih živcev)
v treh dneh zajamčeno.

Zdravi se tudi trganje živcev v rokah in bokih.
Sprejema od 10-12 in od 16-17.

PODLISTEK.

Jindřich Š. Baar

Nova maša.

(Prevedel Grušenjka)

I.

Slavna občina Rakovno je sicer med svojimi rojaki že imela advokate, zdravnike in učitelje; oni, ki so šli v svet, so postali inženjerji, uradniki in oskrbniki; Benešov sin je na vojni celo dosegel čast polkovnika: toda odkar Rakovno stoji in dokamor sega najstarejši ljudski spomin, nikdar ni noben njenih sinov postal — duhovnik.

Nekdaj — pred leti — je sicer poskusil to Vahov pokvarjen študent; stopil je v samostan usmiljenih bratov in se pokazal v redovni obleki z usnjatim pasom okoli ledij in z dolgim škapulirjem, ko pa je spet po enem letu prišel v rojstno vas, je že imel na sebi uniformo finančnega stražnika z zelenimi vložki in sabljico ob pasu...

Drugače pa je bilo, ko je to «občutno luknjo» v krogu rakovniških rojakov

izpolnil Vaclav Jonaš. Že od mladih nog so ga vodili k temu. Njegov oče je cerkvenil pri župni cerkvi in tako je sinek že v nežni dobi vzljubil cerkveno ozračje. Igral se je «duhovnika», postavljaj oltarje in vodil otroške procesije. Na vprašanje: «Kaj pa boš, Vašek», je odgovarjal jasno in odločno: «Častiti gospod».

Komaj je začel hoditi v šolo, ko še misala ni mogel nesti in na oltar dobro seči, pa je že služil k maši. Ko je tako klečal ob nedeljah na stopnjicah oltarja v beli srajčki in s sklenjenimi rokami, je marsikatero oko pobožnih župljanov ljubko počivalo na njem in vsi so imeli le to misel: «Moj Bog, ta lepi otrok je kakor angelček...» Steklena vrčka za vino in vodo v rokah, pod pazduho pa meden krožnik: tako je hodil mali ministrant v župnišče in nazaj, vedno čist in umit, počesan in obut. Nosil je, tudi častitemu gospodu pisma na pošto in cigare iz prodajalne. Tu pa tam ga je poslal h krojaču in čevljarju, tako da je bil v župnišču kakor doma in, ne da bi bil vprašan, si je sam sebi v duhu zatrdjeval, da ne odjenja, dokler ne postane tudi sam nekdanj «častiti gospod».

Ta močna želja ga je pripeljala tudi v mesto na gimnazijo in pozneje v dijaški konvikt, kamor mu je pripomoglo priporočilo domačega župnika; to je vplivalo zelo na njegov značaj. Ko so dijaki prihajali o počitnicah domov v Rakovno, je Jonašova postava najprej pala v oči: bil je moški in resen, vedno lepo počesan, čevlji osnaženi — zato so mu tudi lastni sošolci v šoli naredili priimek «župnik».

Tako je z njim zrasel ta lepi cilj postati kdaj duhovnik, da se je le nasmehnil, ko mu je ta in oni po maturi prigovarjal naj si ne pokvari življenja in naj se ne zapira v semenišče; on ki je talentiran, naj se zapiše na univerzo; drugačna sreča in drugačna karijera ga v svetu čaka... Imel je že davno vloženo prošnjo in jamstvo, da pojde v semenišče, in je tudi takoj po počitnicah z navdušenjem stopil v nj.

Tu in tam so se še čuli dvomi, da ne vzdrži, da sleče suktnjo, kakor Vahov študent... A leto za letom so ti glasovi pojemali in sumnje izginjale. Rasla pa je vera, da postane Vaclav. Jonas duhovnik preko vseh zapeljivih mrež. Nezmojljivi znaki so kazali na to.

Takoj, ko se je spomlad približala, je cerkvenik Jonaš praševal po okoliških mlinih po račjih jajcih in mladičih, da jih podloži pod kokoši; cerkvenica pa se je brigala za zgodnje kokoši in gosi, tako da se je že v maju kobacalo po dvorišču in okoli hiše več drobiža nego kdaj poprej.

«Prosim vas, kaj bode delali s tem? Čemu tega toliko redite? » so prašale Jonaško radovedne gospodinje; ta pa jim je bahavo in ponosno odgovorila: «Kaj ne veste, da bomo imeli letos novo mašo?»

«Novo mašo? Kaj pa je to, vas prosim?» «To je kakor svatba», je uslužno razkladala cerkvenica, «naš gospod bo posvečen v duhovnika. Prvo sveto mašo bo opravil tukaj. Povabimo tega in onega, da bi to veselje delil z nami».

«Kam pa posadite toliko gostov? Saj imate bajtico, kakor naprstnik in izbico v nji kakor luknjico».

«Seveda ne pri nas. To vam že pamet pove. V župnišču bo nova maša in jaz ponesem ta drobiž v pomoč do župnikove kuhinje».

(Se nadaljuje.)

Kaj nam z dežele pišejo

ZALOŠČE.

Na nedeljo pred sv. Lovrencem, našim farnim patronom, je naša «mladina» priredila ples. Vse je šlo dobro, le proti večeru se je nenadoma stemnilo nebo, pričelo je malo deževati. Drugače junški plesavci so se prestrašili in zbežali eni peš, drugi na kolesih, tretji v avtomobilih. Palo je le par kapljic, a zadostovalo je, da so tujci zginili. Drugi dan je «mladina» štela nabrane denarce. Račun ni štimal prav nič. Sprva so fantje mislili, da jim ne gre prav z računom, ker je z mačkom v glavi težko računati. Nazadnje pa so se le sprijaznili z «rajfengo»: vsak fant je moral določiti iz svojega 70 lir, potem je šel račun gladko.

Lansko leto je naši mladini narasla Vipava skoro odnesla «brjarje», le s težavo so jih privezali za topole in rešili, letos je ploha razgnala nore plesavce. Kaj bo drugo leto? Ali niso ti plesi v sramoto naši vasi? Niti strašna suša nas ni spametovala? Toda letošnji ples je vrgel še drugo senco na naše Rojce. Preteklo nedeljo, to je na 14. dan po plesu, sta dva plesna prireditelja Alojzij Štubelj in Lisjak Janko, pri našem mostu ob belem dnevu napadla Franceta Pavlico, člana Dornberškega prosvetnega društva, ga vrgla na tla in bila s pestmi in nogami; fantu se je vlila kri iz nosa in ust. Dva druga fanta sta stala junakom za kritje. Kljub prošnjam dveh žen, ki sta prisostvovali prizoru, nista napadalca izpustila svoje žrtve, dokler se ni onesvestila. Naša «mladina» dolži napadenega mladeniča, da je govoril proti plesu; on ne ve nič o tem. In če bi tudi govoril, je imel popolnoma prav in napadalci so iz tajnih barab postali očitni lopovi.

Napadeni fant je notranje težko poškodovan. Stvar imajo v rokah orožniki in upamo, da bodo strogo nastopili. Če ne gre zlepa, naj se zgrda napravi konec temu sramotnemu početju, ki meče slabo luč na vso našo vas. Dolžnost imamo pa tudi mi starejši, da pri mladini napravimo red. *Opazovalec.*

KOMEN.

Dne 14. in 15. t. m. so nam priredili otroci iz «Marijinega vrtca» na župnikovem dvorišču zajemljivo veselico z bogatim vsprejemom. Najprej je bila «Pesem sužnjev», deklamacija v italijanskem jeziku. Potem so zapeli slovensko pesmico. Nato so igrali dramo v 2 dejanjih «Naprednjak v Kongu». Drama slika praznoto brezbožne civilizacije. Angleški komisar in zdravnik v Afriki nasprotujeta katoliškimi misijonom in trdita, da misijonsko delovanje naredi črnce uporne proti Evropejcem. Komisarja pa v 2. dejanju ujamejo divji zamorci in pojedli bi ga, če ne bi ga rešili misijonarji. Ko so mu rekli misijonarji, naj Boga zahvali za rešitev, odgovarjal je «edinjaški» Anglež da ni Boga, ampak le srečno naključje... Po tej igri so otroci spet zapeli par pesnic, potem pa predstavljali dramo v 3 dejanjih «Indijski siroti»: siromašna vdova je prodala svojo hčerko neki čarovnici, da jo bo rabila za ples in tatvino, po božji previdnosti, pa pride otrok v katoliški samostan, za njo-pa še njena sestra. — Zahvalo moramo izreči za uspelo veselico g. župniku in želimo, da nam Mar. vrtec pripravi še tako lepih ur.

VELE MUNE.

Iz daljne tujine poslal nam je Munc pismo, v katerem tako pravi, da izseljenecem dohajajo večkrat slaba sporočila o vedenju njihovih žen. Nekateri da zelo lahkomiselno frajirajo in zapravljajo dolarje in zlate šterline, katere možje pošiljajo iz daljnih krajev. Vsega, kar je naš dopisnik zapisal, ne moremo objaviti, to se nam je zdelo pa vendar potrebno, da opozorimo ženski svet na krščanske dolžnosti, kajti Bog ni slep in grehu pritiče pokora. Ali ni grdo videti, da ženske doma norčije uganjajo, ko se možje v tujini trudijo in v potu obraza služijo kruh za družino?

DEKANI pri Koprju.

Naj povem nekoliko tudi o naši letini. Suša gospodari in kar je sklenila, to je napravila. Vzela je polovico krompirja, turšice in fižol skoraj docela, zelenjavo ravnotako; sena je malo, paše in otave nič. Trte so začele po nekaterih mestih izgubljati listje, grozdje ostaja drobno. Vodnjaki so suhi; kdor le ima živino in voz, mora iti po vodo v reko Rižano za vse potrebe. Bog se nas usmili, da bi nam vsaj malo grozdja pred hudo nevihto ohranil in nam poslal blagodejnega dežja!

Lani je hodil tod agent od neke zavarovalnice iz Verone, da naj se zavarujemo proti toči. Hvalil je svojo banko kakor mešetar jalovo kravo. Ubogi vinogradniki smo verjeli lepim besedam in se zapisali; rekel je, da to bo za eno leto. Res je prišla toča lani 28. julija. Naznanili smo takoj, a cenit so prišli šele 16. av-

gusta, ko ni bilo več poznati udarjenih jagod, ker so že odpadle. Mojo škodo n. pr. so vendar cenili na 552 kg grozdja po 1.30 L. Dne 5. novembra so zopet prišli v vas, a kaj so razdelili? Vsakemu en cel — nič. Zdaj pa posili hočejo, da naše zavarovanje velja še eno leto. Odrekli smo se vsi.

Če prideš od postaje gor v Dekani, si boš mislil: tukaj je bogata vas in imenitna. Pozdravlja te obnovljeno šolsko poslopje in blizu njega nova občinska hiša, moderno zgrajena; mislim da zlepa ni take na kmetih. Palača bo last 13 katastralnih občin. Podjetnik je prevzel delo (s popravo šole vred) za 115 tisoč lir. Končano ima biti v smislu pogodbe do 15. oktobra. Za takrat se obeta velika svečanost v Dekanih.

Dekančan.

ORLEK pri Sežani.

Mislím, da ne bo odveč, ako tudi jaz napišem par vrstic o sedanjih razmerah. Najprej moram pa zavrniti dopisnika, ki je v Desetem bratu pisal o naših rečeh. Nisem prijatelj plesa, toda mi tudi ni prijetno, da nas vlačí po listih kakor zgled slabega, ko slabši pač nismo kakor drugod. Seveda se tudi pri nas poznajo posledice vojne v kulturnem in gospodarskem pogledu. Vendar veselje do branja imamo. Časopise radi beremo, le to nam gre narobe, da smo tako daleč od pošte. Hoditi moramo tričetrt ure daleč v Sežano moleдовать k poštemu okencu. Pred leti so nam še nosili po dvakrat na teden pošto v vas, zdaj tega ni več. Poštemu ravnateljstvu se priporočamo, naj zopet ukrene, da nas bo pismonoša obiskoval redno. Ker se bavimo z živinorejo in mlekarstvom, nas pot zanaša v Trst. Tam si kupimo časopise, da jih beremo, da ni treba čakati pošte. Na časopise smo pač vajeni kakor na vsakdanji kruh.

Seveda bi radi imali še kaj več kakor le časopise. Pred vojno smo imeli pevsko in bralno društvo «Drago», ki je lepo delovalo. Le škoda, da je tako hitro propadlo. Ima pač vsaka reč svojega zajedalca, ki počasi gloda in razjeda. Prišla je potem vojna, razpodila še ostalo članstvo, harmonij pa, še čisto nov, je šel nekam na posodo in težko, da ga bomo še kdaj videli. Vendar imamo vedno to željo, da bi se čimprej oživilo tudi pri nas kulturno delovanje.

V gospodarskem pogledu se tudi ne moremo pohvaliti. Tam pozimi je neki dopisnik opominjal, naj se kaj zganemo k naprednejšemu gospodarstvu. Ostalo je pa vse, kakor je bilo. Le kadar nas neposredno zadeva zlo, tožimo in stokamo, na prihodnjost pa ne mislimo dosti in puščamo, da gre vse tako naprej. Koli so vsi razsušeni, ceste razdrte. Spomladi so prišli k nam neki strici iz Trsta z motornim strojem, ki drobi kamenje za cestni gramoz. Prav je, da nam odvažajo kamenje proč, ne bo ga zmanjkalo, le to je slabo, da nam bodo cesto, ki je bila nedavno popravljena, razrili s težkim kamionom, ki gramoz odvažajo. Letina je skrajno lepo pokazala; sena je bilo precej in tudi žito dobro, a zdaj je žalosten pogled na polje: vse suho. Otave ne bo nič; še po gozdu trpi drevje in mu listje odpada kakor v oktobru. Tudi vode zmanjkuje.

—č—

TOMAJ.

Dočim so se vse naše okoliške vasi še precej otresle kuge plesa, divja ta kuga še vedno baš v naši župniji, in sicer v Tomaju in Šepuljah. Sosedje Avberci že več let nimajo plesa, in vendar niso umrli; za svetega Elija so tudi Koprivci poskusili, da se da cerkveni praznik opraviti tudi brez plesa, le v Tomaju in Šepuljah ne gre. V Tomaju smo na sv. Peter in Pavel morali plesati, v Šepuljah pa od velike noči že dvakrat. Prosimo g. poteštata, ki je vselej dokazal globoko umevanje za javne potrebe in za občno korist, da bi te plesu, ki so v moralno pogubo in v gospodarsko škodo, kar moči omejil in se ne vdajal pritisku interesiranih krogov.

Stari grad nad Hruševjem.

(Opisal Padnanosec)

Če se napotimo iz Hruševja proti Sajevčam in Rakuliku, nam takoj za vasjo obstane pogled na strmih pečinah, ki zapirajo dolino na vzhodni strani in dalje ob Vrteh preidejo v le malo položnejše in gosto poraščeno pobočje hribovite planote, ki se razprostira tja do Orehka in Prestranka. Brž onkraj Vrtov imenuje ljudstvo neko močvirnato senožet «Ribnik», en del grmičastega pobočja je «Medvedšek», na vrhu pa je «Stari grad». Na mestu, kjer stari ljudje še

pomnijo nekaj zidovja stolpa, je danes videti le še groblje kamenja in peska. Močan zid, večinoma razdrt, sedaj okoli 1 m visok in z grmovjem obraščen, obdaja precej velik, nekoliko podolgovat prostor, na katerem so na več mestih večje in manjše groblje. Vse je danes gosto zaraščeno. Od Hruševja gori do Starega gradu pelje še dobro ohranjena in precej položna pot. Na zahodni strani stolpa ob robu hriba so sledovi nekdanjega okopa.

Tukaj je stal torej nekdanj grad, o katerem smemo brez dvoma reči, da je bil med najstarejšimi gradovi v naših krajih. Pod hribom je imel svoje vrtove in ribnik, višje gori pa je bil morda zverinjak (Medvedšek).

Kateri plemenitaši so v tem gradu živeli in gospodovali, kdaj se je grad sezidal, kdaj in zakaj so ga opustili? O vsem tem zastoj čakamo jasnega odgovora zgodovine. Valvasor v svojem znamenitem opisu kranjske dežele (leta 1681.) o Starem gradu popolnoma molči, torej je moral biti že takrat pozabljena razvalina.

Ljudstvo propoveduje, da so tukaj živeli «ajdje» (= pogani) ali človeški velikani. To izročilo nam vsekako kaže na silno starost gradu, na tiste čase nazaj, ko se je širilo krščanstvo po naših krajih in je v gradu bivala domača, slovenska plemenitaška rodovina, ki se je upirala krščanstvu in oblasti tujih nemških knezov in vitezov. Tudi razvaline gradu nam pričajo, da je bil grad sezidan pred davnimi stoletji. Kakih tisoč let nazaj si namreč ne smemo predstavljati takih gradov, kakor so večinoma današnji, zidani v zadnjih stoletjih: mogočna, velikanska poslopja s širnimi, razkošnimi dvoranami, vse v zlatu in srebru, kjer je združeno vse, kar more življenje napraviti udobno in prijetno. Takratni gradovi so bili prav za prav trdnjave na strmih, težko dostopnih gričih. Primeren prostor je bil obdan s plotom ali zidom in nasipom, včasih tudi z okopi. Mogočen, navadno okrogel stolo je služil za opazovanje po okolici, v njem je stanovala tudi grajska gospoda. Imel je več nadstropij, a prostora je bilo med debelim zidovjem le malo. Na grajskem dvorišču je stalo nekaj koč za hlapce in dekle, potem hlevi in včasih tudi kapela. Takšen je bil, kot nam kažejo razvaline, Stari grad nad Hruševjem.

V urbarju (= zemljiški in davčni knjigi) barona Rossetija, ki je bil spisau l. 1687., najdem poleg slovenskega imena Hruševje (Hruschouye) tudi nemško «Pürpaumb». (Birnbaum pomeni slovensko hruška). To ime spominja na plemenitaško rodovino Pirbaum (Pürnbaum) iz 11. do 13. stoletja. L. 1251. je naveden v neki listini kot priča Rudelin de Pirbaum, ki ga srečamo l. 1261. kot kastešana koroškega vojvode Ulrika na ljubljanskem gradu. Po 13. stoletju pa jih ne najdemo več. Ali ni mogoče, da bi bila kdaj ta plemenitaška rodovina gospodovala v gradu nad Hruševjem?

Leta 1348. na dan spreobrnjenja sv. Pavla (25. febr.) je bil najstrašnejši potres, kar so jih občutili naši kraji. Razdejanih je bilo 26 mest, mnogo cerkva

in nad 40 gradov. Morda se je takrat porušil tudi Stari grad in ga niso hoteli več popravljati. — Silno strašen potres je zadel našo deželo tudi leta 1511. dne 24. marca, ko se je med mnogimi drugimi stavbami podrl tudi postojnski grad in hasperški pri Planini. — Mogoče je tudi, da so grad napadli in požgali divji Turki v 15. stoletju.

Toda vse to so sama ugibanja in možnosti, res pa je, da je Stari grad spomin na davno preteklost pred dobrimi tisoč leti.

Kmečko tajništvo.

Alozij Boštjančič, Harije. Za informacije potrebujemo natančnejših podatkov. Kdaj ste vložili prošnjo? Kdaj ste bili na zdravniškem pregledu? Potrebujemo tudi številko pokojninske knjižice. Najboljše je, ako se zglasite osebno pri nas.

Poštni upokojenec. Iz spisov tukajšnje zakladne delegacije je razvidno, da je bil tudi za julij redno dan plačilni nalog poštnemu uradu. Obrnite se še enkrat na imenovani poštni urad. Ako plačilni nalog ni prispel, sporočite nam; posredovali bomo pri poštnem ravnateljstvu.

Ivan Uršič Idrsko. Menico glede vojne odškodnine smo dvignili in vam je na razpolago.

Sigmond Andrej, Gorjansko. Na finančni intendanci smo vložili rekurz, radi premajhnega poviška vojne odškodnine za hišo. Glede konkordata za premičnine se bomo informirali še v rekvizicijskem oddelku.

Ščuka Leopolda, Volčjograd. Proti likvidaciji vojne odškodnine za zemljišče smo vložili rekurz. Konkordat za premičnine se glasi na 900 L, izmed katerih odpade 650 L na hišno premičnino, ostalih 250 L na kmetijsko. Do sedaj so vam likvidirali samo 250 L za kmetijsko premičnino, ostali znesek je v likvidaciji od 27. decembra 1926.

Ščuka Jožef, Volčjograd. Povišek je očitvidno prenizek. Radi tega smo napravili rekurz. V letu 1920 in 1921, je bil količnik 6 (od 1-10-1920. do 31-5-1921), 5,50 (od 1-6-1921 — 30-9-1921.) in 5 (od 1-10-1921. do 15-10-1922).

Zobozdravnik

dr. Sarđoč D.

ordinira

v Trstu

via M. R. Imbriani 16 III

(Prej via S. Giovanni)

od 9-12 in od 3-7.

Vipavsko vino

namizno in sortirano

ima naprodaj

„Kmetijsko društvo“ v Vipavi (Vipacco)

Kje pa vi kupujete obutev?

Najboljšo čevljarnico v Trstu ima

Matija Pahor

Trst — Via Arcata 19 — Trst

LASTNA IZDELOVALNICA

Čevlji delani samo na roko

Tvrđka znana po vseh podeželskih sejnih.

Velika izbena.

Prijazna postrežba. — Zmerne cene.

Gospodarstvo

Kako se shrani sadje za zimo.

Zelo važno za gospodinjo je, da pravočasno in pravo sadje pravilno shrani za zimo. Znano je namreč, da je od uživanja sadja prav zelo odvisno zdravje vseh članov družine. Navadno ima vsaka gospodinja odbrano že posebno drevo, od katerega shranja za zimo; važno pa je, da vé, kako naj ga shrani. Vedeti pa mora tudi, kdaj je označeno sadje zrelo in kakšne posebnosti ima, da ga lahko dalje časa ohrani svežega in ga obvaruje gnilobe. Za to dvojje je važno, da ga trga ob pravem vremenu in na pravilen način. Zdravo sadje je samo na sebi trpežnejše, dočim piškavo in poškodovano sadje kaj kmalu nagnije.

Kakor hitro se sad odtrga od drevesa, se prične — to je odvisno od zrelosti — v njegovi notranjosti neko razkrajanje. Sadja, ki ga misliš hraniti za dolgo, ne pusti docela dozoreti, nego odtrgaj zlasti finejše vrste jabolk nekoliko prej. Ako čakaš do popolne dozorelosti, ti sadje nekako zavré, postane mehko in nekako ovenelo. Obtrguj pa sadje zelo previdno, ne pretiskaj ga, ne rani in tudi ne meči v košaro ali na kup, da se ne potolče in obtisne. Na noben način pa ne tresi sadja, ki ga misliš shraniti; na obtolčenih mestih kaj kmalu prične gniti. Prav tako kmalu segnije, ako ga spraviš v vlažno in zatohlo klet.

Obtrgavanje sadja za zimo naj se vrši le ob suhem in lepem vremenu in šele potem, ko se je rosa že osušila. Vse sadje namreč, ki ga trgaš ob deževnem vremenu, kmalu prične gniti.

Jabolka in hruške, ki smo jih namenili shaniti, je treba odtrgati približno 8-10 dni preden popolnoma dozore, namreč preden prične odpadati listje in se sad brez posebnega odpora da odtrgati. Ako jih pa odtrgamo prezgodaj, se jim koža hitro naguba, osuše se in so brez pravega okusa. Obtrgano sadje je treba potem za 8-10 dni položiti drugo poleg drugega na plast šube slame ali oblanja, da se nekoliko pozore. Seveda morajo tako dozorevati v zračnem in suhem prostoru. Da je treba za daljšo hrambo izbrati čisto lepo in gladko sadje, je samo ob sebi umevno.

Prostor, kjer se hrani sadje za poznejšo porabo je najbolje suha in zračna klet, ali tudi druga shramba, ki pa mora biti dovolj zavarovana, da sadje ne zmrzne. Biti mora enakomerno hladno in temno; toplota ne sme biti pod + 3° C in ne nad + 5° C. To shrambo je treba večkrat zračiti in sicer jeseni in pomladi v hladnih nočeh, podnevi pa ne; pozimi le v opoldanskih urah.

Sadje najdalje ostane dobro in sveže, ako ima do njega dostop zrak od vseh strani. Zato zelo priporočajo police s pletenimi predali, če teh ni, pa naj se na navadne police položi plast oblanja, da ni sadje na deski. Polagati je najbolje sadje samo v eni plasti, če nikakor ne gre drugače, največ v 2-3 plasteh, nikoli pa ne v kupih. Jabolka naj se polagajo s pecljem navzdol, hruške pa navzgor. Vsak teden enkrat je treba pregledati sadje in odstraniti vsak obolen ali sumljiv sad.

Ako moramo hraniti sadje v zabojih, je treba med plasti polagati slamo ali oblanje.

Da je treba shrambo varovati miši in podgan, je že samo ob sebi umljivo.

Banane. Vvoz banan iz tujih kolonij je prepovedan. Začeli so jih pa gojiti tudi v italijanski koloniji Tripolitaniji. Pričakuje se, da pride že letošnji pridelek na naše trge.

Znižanje cen pri javnih delih. Izšel je zakon, ki določuje; ako se cene v državi znižajo za najmanj 10%, tedaj vlada zniža tudi pogodbeno plačila podjetnikom, ki delajo državna dela. To velja pri pogodbah, ki teko vsaj eno leto ali več. Podjetniki lahko vložijo rekurz

proti znižanju. Če bi se jim pa znižalo za več ko 30%, smejo pogodbo razdreti in zahtevati, da se jim plača že storjeno delo.

Naša pošta.

Zadlog. Tudi preveč osebno. Se priporočamo za drugačne novice, saj jih ne manjka.

Po čem je lira?

Dne 17. avgusta si dal ali dobiš:	
Za 100 dinarjev	31.80 L
» 100 čeških kron	54.15 »
» 100 franc. frankov	71.70 »
» 100 švicarskih fr.	351.85 »
» 100 nemških mark	432.— »
» 100 avstr. šilingov	250.— »
» 1 dolar	18.— »
» 1 angleški funt	88.75 »

Tipografia Fratelli Mosetig — Trieste.

MALI OGLASI

ČISTILO ZA ZOBE „Ideal“, sestavljeno iz močnih snovi, izvrstno razkužuje usta odpravi smrdljivo sapo, utrdi dlesno ovira gnitje. Kdor ga pravočasno uporablja, prepreči vnetje čeljusti in ga nikoli ne bole zobje. Vlije se 30 do 40 kapljic na 1/2 l vode in se izperejo usta. Če močno boli zob, se dene par kapljic samega „Ideal“ na vato in se položi v zob. Priporoča se posebno tistim, ki imajo pokvarjene zobe in same škrbine. Izvrsten je za razkuženje in grgranje pri vnetju v grlu. — Za čiščenje zob je dobra *rožnata in črna pasta*. Ima fin okus, naredi zobe bele, ovira zobni kamen, razkuži usta in jih prijetno osveži. — Priporoča se, zlasti za slabotne otroke, ki dolgo ne shodijo, za slabotne v prsih, rahitične *Kalciferat*, zelo okusen sirup. — Za otroke je priporočljiv prah in mazilo *„Ireos“*. — *Odtiskani laboratorij LEKARNA PRI ODRESENIKU - Bistrica.*

ACQUA DELL'ALABARDA.

proti izpadanju las. Vsebuje kinin in je vsled tega posebno priporočljiva proti prehladu in za ojačenje korenin. Steklenica po 6 lir — se dobiva v lekarni Castellanovich, lastnik F. Bollaffio, Trst, Via Giuliani 42. — V Gorici, Via Carducci 9 pri Fiegel.

GLYKOL CASTELLANOVICH.

Izredno učinkovito brezalkoholno sredstvo proti oslabiljenju živcev, spoštnemu oslabiljenju teka in za ženske v slučajih nerednosti v čiščenju. Cena steklenici L. 8.50. Za popolno zdravljenje 6 steklenic. Cena L. 45.50, Trst, Via dei Giuliani, 42.

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vrečic. Uvoz in izvoz na vse kraje Po ugodnih cenah. Tvrčka Gastone Dolinar, Trst - Via Ugo Polonio 5.

PRODAM popolnoma nov *kmečki voz*, noseč 20-30 qu. Na ogled je pri g. Rozi Selj v *Šturijah* 24. Cena po dogovoru.

Prosvetna društva

ki imajo nevezane knjige ter jih izposojujejo, delajo sebi veliko škodo, ker bodo knjige kmalu vničene. Kaj storiti? Treba je, da jih dajo vezati. Pošljejo naj jih na Katoliško tiskarno v Gorici Riva Piazzetta 18, kjer jih bodo vezali.

Rajši manj pa to dobro

tako reče vsaka skrbna gospodinja in kupi dobro tečno hrano, ki družini tekne in jo redi. Taka hrana so *„Pekatete“*. Zanesljivo prave v 1/2 kg. zavojih.

Primarij kirurg sanatorija Villa S. Giusto in občinske bolnišnice v GORICI

Dr. Lojze Sussig,

prej asistent na dunajski vseučiliščni kliniki profesorja Hohenegga, sprejema vsak delavnik od 2-3 popoldne Corso Verdi 21, II. Telefon št. 196.

Zobozdravniški ambulatorij

Dr. G. LAURINSICH

TRST — Via delle Sette Fontane 6 — TRST

Izvršuje točno vsako delo z zlatom in kavčukom. - Slovincem z dežele poseben popust za potne stroške.

Govori se slovensko.

Delo zajamčeno.

Cene ljudske.

Odprto od 9-13 in od 15-19 - Ob nedeljah od 10-12.

ZDRAVNIK

Dr. IGOR FRANKO

absolvent dunajske klinike, ordinira odslej samo

v IL. BISTRICI

vsak dan

od 10-12 in od 15-17 h.

Succ. Antonio Ciclitira

Lesna trgovina.

: Uvoz in izvoz. :

Skladišče lesa pod Škednjem

TRST.

300 m³ jelovih kr'jev

dolgih 4-13 m, premer 20-60.

100 m³ tramov

4/5-9/11, dolgih 4-10 m.

Cerova debla,

dolga 4-13 m, premer 20-50.

Hrastova debla,

dolga 4-11 m, premer 20-30.

Jelševa debla,

dolga 2-6 m, premer 20-40.

Bukovina,

sveže posekana, dolgost 2-10 m, premer 25-40.

Orehova in češnjeva debla.

ETERNIT

Zaloga - TRST

TRIESTE VIA TRENTO ŠTEV. 16. (Pri evangelijski cerkvi) - Shranite naslov!

Podpirajte tiste trgovce, podjetnike in profesioniste, ki oglašajo v Malem listu!

Knjigarna in papirnica

Štoka

d. z. o. z.

TRST — Via Milano št. 37.

se priporoča sl. občinstvu v mestu in na deželi, župnim, občinskim in šolskim uradom, pisarnam, obrtnikom, trgovcem in zasebnikom.

Lastna knjigoveznica

Založba Vedeža, Kleinmayerjeve italijanske slovnice, slovensko-italijanskega in italijansko-slovenskega slovarja. Ima v zalogi vse najnovejše slovenske knjige.

Jakob Bevc

urarna in zlatarna

TRST, Campo S. Giacomo št. 5

Najlepša prilika za nakup birmanskih daril!

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. Mermolja

sprejema

V GORICI

na Travniku št. 5 II.

Čevljarnica FORCESSIN

odlikovana v Parizu in Genovi 1924. z veliko premijo, diplomo in zlato svetinjo

Trst — via Caprin 5 pri Sv. Jakobu — Trst

Le k' Forcessinu vsi hité, da si obužejo nogé.

On šiva trdno in močno, pa elegantno in lepó.

Ko pa račun vam naredi, se vam celo poceni zdi.